

Organizovano u borbu pro

Zbog emisije produkata izgaranja, koncentracija gasova staklenika u atmosferi se počela povećavati. Pored toga, efekat je dodatno pojačan industrijskim procesima, odlaganjem otpada, sječom šuma, poljoprivrednom proizvodnjom i stočarstvom

Piše: Prof.dr BORISLAV JAKŠIĆ

Svjedoci smo svakodnevnih informacija o klimi i njenoj stalnoj promjeni, koje prenosi TV, radio i novine. Sigurno da to privlači našu pažnju, ali se postavlja i normalno pitanje koliko mi o tome znamo, odnosno koliko smo informisani da bismo postali aktivni u tim procesima i prilagodili se.

Naime, i pored često zastrašujućih prikaza, postoji stalni apel da treba da se organizovano, na svim nivoima pa i kao pojedinci, uključimo u borbu protiv klimatskih promjena kroz jasno definisane globalne i lokalne aktivnosti.

Zbog toga je u okviru tih zajedničkih aktivnosti, gdje su uključene praktično sve države planete Zemlje, nastojanje da se kroz jasno informisanje podigne nivo svijesti stanovništva da bi i oni bili ozbiljni protagonisti i učesnici tih zajedničkih aktivnosti.

NERASKIDIVI EKOSISTEMI

Kada govorimo o klimi i klimatskim promjenama planete Zemlje, onda treba odmah reći da se zaista radi o ozbiljnim i utemeljenim činjenicama, koje mogu da budu i opasne. Radi toga je sasvim logično da je potrebno da naučimo osnovne stvari o tim procesima, da se informišemo i da se ne plašimo – valjda tu svi imamo iskustva, da su nas još kao djecu plašili sa nekakvim baba Rogama, pa sada vidimo koliko je to bilo zbog našeg neznanja.

Neka ovaj tekst bude skroman početak za naše čitaoce, sa daljnjim zadacima da se kroz naknadna informisanja i jasne ciljeve podiže svijest o potrebi organizovanih zajedničkih aktivnosti na širem ali i na lokalnom nivou.

Kratko i sa činjenicama, kako je primjereno ovim novi-

nama, krenućemo po nekom logičnom redoslijedu.

Kao prvo, potrebno je da znamo da klimatski sistem Zemlje obuhvata atmosferu, okeane, kopno, ledeni pokrivač (snijeg i led) i biosferu.

Zbog toga, logična konstatacija je da su globalna klima, geološki, biološki i hemijski procesi i prirodni ekosistemi

međusobno povezani.

Za KLIMU se može reći da je to prosječno stanje nad određenim područjem u određenom vremenskom razdoblju, imajući u vidu i prosječna ekstremna odstupanja. Za stvaranje uslova pogodnih za život na Zemlji zaslužna je energija Sunca i pojava tzv. efekta staklene bašte u atmosferi.

Sunčeva energija koja dopijeva do Zemlje nije vremenski konstantana. Njezine promjene zavise o relativnom položaju ose rotacije i putanje Zemlje oko Sunca. Vremenski periodi tih promjena se procjenjuju između 20.000- 100.000 godina. Zato su istinske promjene temperature u atmosferi rezultat ne samo uticaja zračenja sunčeve energije, već i zbog apsorpcije zračenja Zemlje u atmosferu, dakle uz efekat staklene bašte.

Ako izolovano sagledavamo pojave promjene zračenja energije Sunca prema atmosferi Zemlje, onda u narednim milenijumima treba očekivati postepeno smanjenje emitovanja energije Sunca i to naročito prema polovima. To znači, uvećevala bi se količina leda na polovima i smanjivala bi se prosječna temperatura atmosfere. Međutim, to bi se događalo da suprotno ne djeluju gasovi sa efektom staklene bašte, a koji se apsorbuju u atmosferi.

Pod nazivom "gasovi sa efektom staklene bašte" podrazumijevaju se gasovi koji apsorbuju infra-crveno zračenje emitovano sa površine Zemlje, jer im je djelovanje slično djelovanju stakla u staklenicima. Prirodni gasovi staklenika su ugljen - dioksid, metan, diazotni oksid, troposferski ozon i vodena para, a njihovo prisustvo u atmosferi omogućava život na Zemlji. Ovi staklenički gasovi propuštaju kratkotalasno zračenje, a zadržavaju dugotalasno i time sprečavaju jače hlađenje površine Zemlje.

IE POPULACIJE STANOVNIŠTVA, NAŠA PLANETA JE PRED KOLAPSO

otiv klimatskih promjena!

ČOVJEK JE GLAVNI KRIVAC

Da ponovimo, klimu Zemlje određuju brojne međusobne akcije između Sunca, okeana, atmosfere, kopna i živih organizama, pogotovo čovjeka. Klima Zemlje se stalno mijenja zbog različitih atmosferskih, fizičkih i hemijskih faktora. Činjenica je da su se u zadnjih stotinu godina ljudske aktivnosti intenzivirane i one imaju direktan uticaj na klimu. Zbog emisije produkata izgaranja, koncentracija gasova staklenika u atmosferi se počela povećavati. Pored toga, efekat je dodatno pojačan industrijskim procesima, odlaganjem otpada, sječom šuma, poljoprivrednom proizvodnjom i stočarstvom.

Opšte je prihvaćeno mišljenje da se smanjenje globalnog zagrijavanja treba odvijati ovim redoslijedom:

- zaštitom šuma i pošumljavanjem,
- uključivanjem alternativnih izvora energije,
- usporavanjem demografskog rasta,
- efikasnom međunarodnom saradnjom i
- boljom energetsom efikasnošću.

Kada su u pitanju gasovi staklenika, onda se sugerije da se njihova količina smanjuje kontrolom emisija i povećanim nivoom redukcije.

Sada, kada smo dobili neke osnovne informacije, ili smo se podsjetili, da se nešto bliže upoznamo o zajedničkim aktivnostima država svijeta putem Konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC).

Prva svjetska konferencija o klimi inicirana od strane Svjetske meteorološke organizacije održana je 1979. godine. Ona je ukazala da su klimatske promjene ozbiljan problem, pa su putem posebne deklaracije pozvane sve vlade svijeta "da predvide i spriječe moguće ljudskim djelovanjem izazvane promjene klime koje mogu štetiti dobrobiti čovječanstva".

Između 1980. i 1990. godine održan je niz međunarodnih konferencija o klimatskim promjenama. Svi ovi sastanci su obuhvatali naučna i politička pitanja i pozivali su na globalne aktivnosti.

Agencija za zaštitu životne sredine UN (UNEP) i Svjetska meteorološka organizacija (WMO) su 1988. godine osnovali Međuvladin panel o promjeni klime (IPCC) sa zadatkom da procjeni nivo postojećeg znanja o klimi i klimatskim promjenama, o ekološkim, ekonomskim i društvenim uticajima promjene klime, kao i o mogućim strateškim odgovorima.. Svoj Prvi izvještaj IPCC je objavio 1990. godine. Na izradi ovoga izvještaja radilo je oko 2.500 vodećih svjetskih stručnjaka raznih disciplina. Izvještaj je potvrdio naučne dokaze o promjeni klime i postao osnov za kreatore politike, kao i za opštu javnost, da se otpočnu globalni pregovori o ustrojstvu Konvencije o klimatskim promjenama.

KYOTO PROTOKOL

Druga svjetska konferencija o klimi, opet u organizaciji WMO, održana 1990. godine, apelovala je na utvrđivanje okvirnog sporazuma o klimatskim promjenama i tada su istaknuti osnovni principi koji govore o klimatskim promjenama kao: zajedničkoj brizi čovječanstva, važnosti pravednosti, zajedničkoj, ali i odvojenoj odgovornosti zemalja različitog stepena razvijenosti, održivom razvoju i principima prevencije.

Ovome svakako treba dodati da su na prvom UN Konferenciji o životnoj sredini održanoj 1972. godine u Štokholmu postavljeni temelji savremene ekološke politike svijeta koji su poslužili da se u Riju 1992. godine usvoji Okvirna Konvencija UN o promjeni klime. Tada su ovu Konvenciju potpisale 154 zemlje i EZ.

Ova Okvirna Konvencija UN stupila je na snagu 1994. godine, tačno 90 dana nakon ratifikacije od strane 50 zemalja. Odmah nakon toga, razvijene zemlje su počele dostavljati svoje nacionalne izvještaje u kojima su prezentovane njihove strategije o promjeni klime.

Najviše tijelo ove Konvencije je Konferencija stranaka potpisnica –COP, i ona se u pravilu održava svake godine. Sekretarijat Konvencije se nalazi u Bonu – Njemačka. Pored COP-a, postoje i dva pomoćna tijela – SBSTA – pomoćno tijelo za naučne i

tehnološke savjete i SBI- pomoćno tijelo za implementaciju.

Osnovni cilj ove Konvencije je "postizanje stabilizacije koncentracije gasova sa efektom staklene bašte na nivou koji će spriječavati opasno antropogeno djelovanje na klimatske promjene. Taj nivo treba da bude ostvaren u vremenu dovoljno dugom da omogući da se ekološki sistem prirodno prilagodi na klimatske promjene, da se ne ugrozi proizvodnja hrane i da se omogući nastavak ekonomskog razvoja na održiv način".

Prvi COP je održan u Berlinu 1995. godine, a posljednji – COP, 15. je održan u Kopenhagenu krajem prošle godine. Na COP 3, održanom 1997. godine prihvaćen je tzv. Kyoto Protokol. Protokol je usvojen konsenzusom sa naznakom da "industrijski razvijene zemlje imaju pravnu obavezu da smanjuju ukupne emisije stakleničkih gasova za najmanje 5 odsto u odnosu na nivo iz 1990. godine i to u periodu 2008-2012. godine."

Time su tridesetak industrijski razvijenih zemalja svijeta dobile zakonsku obavezu smanjenja i ograničavanja emisije stakleničkih gasova, a međunarodno tržište ugljenikom postalo je zakonski stvarno.

BEZ DOGOVORA U KOPENHAGENU

"Trgovina emisijama", kao mehanizam Kyoto Protokola dopušta razvijenim zemljama da kupuju i prodaju emisije.

Očekivanja da će se na COP 15 u Kopenhagenu dogovoriti nova "pravila ponašanja" poslije isteka dogovora iz Kyota, dakle od 2013. godine nisu ostvarena. Uz aktivniju ulogu zemalja u razvoju, gdje je svrstana i BiH, ovo se mora postići ili na slijedećem COP-u, koji je terminiran za kraj ove godine u Meksiku ili COP-u 17.

Ovo bi bile najosnovnije informacije da naši čitaoci shvate suštinu globalnih aktivnosti vezanih za klimatske promjene. Sasvim je logično da se u narednom prilogu osvrnemo na učešće BiH u ovim aktivnostima i da ukažemo na potrebu angažovanja svih struktura društva, dakle i svakog pojedinca, da se kroz organizovane aktivnosti ostvari skladan dugoročni razvoj.

